

A Lőrincz Lajos Közjogi Kutatóműhely 2015/2016. tanév beszámolója

1. Móré Sándor publikációs tevékenysége

Magyar nyelven megjelent publikációk

- Móré Sándor (2015): A nemzetiségek országgyűlési képviselőinek egyes kérdései Magyarországon, *Magyar Jog* 2015/10. 584-592.
- Móré Sándor: Az ún. "nem közigazgatási szervek" szerepe az egészségügy igazgatásában. In: Bencsik András (szerk.): *Közigazgatási jogi ismeretek: Tananyag egészségügyi szakemberek részére - különös tekintettel az egészségügy szervezésére és igazgatására*, Egészségügyi Nyilvántartási és Képzési Központ, 2016. 73-91.

Idegen nyelven megjelent publikációk

- Móré Sándor (2015): Reforma administrării judiciare in Ungaria, *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Iurisprudentia*, 2015/3.
- Móré Sándor (2015): The Renewal of the Opportunities of Minority Self-Governments, In: Ádám Rixer (ed.): *The Roma and Public Administration in Hungary*, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Lőrincz Lajos Közjogi Kutatóműhely, 2015. 52-61.
- György Péter Szilvássy - Sándor Móré: Official Forum System of the Asylum Administration. In: Ádám Rixer (Ed.), *Migrants and Refugees in Hungary. A Legal Perspective*, Budapest, Károli Gáspár University of the Hungarian Reformed Church, 2016. 65-84.

Magyar nyelvű szakfolyóiratcikkek:

- Móré Sándor: *Recenzió Kukorelli István: Magyarországot saját alkotmánya nélkül kormányozni nem lehet* című könyvéről, *Magyar Jog* 2016/1. 58-61.

Idegen nyelvű szakfolyóiratcikkek:

- Sándor Móré: *Lărgirea competenței materiale a Curții Constituționale ungare*, *Revista Dreptul* 3/2016. 194-199.

Megjelenés alatt (az MTMT közleményei között még nem szerepel):

- Ádám Rixer – Sándor Móré: *Les collectivités autonomes des minorités en Hongrie* (István Balázs Ed.), OLA honlap <http://www.ola-europe.com/fr/accueil/> (2016).
- Balla Lajos – Harangozó Attila – Móré Sándor: *Szabálysértési jog, Jogi szakvizsgafelkészítő*, Patrocinium, (2016).
- Móré Sándor: A nemzetiségi szószólói intézmény létrejötte és első két éve, *Parlamentari Szemle*, (2016).
- Móré Sándor: *A nemzetiségek parlamenti részvétele* című előadás megtartása, majd publikálása. In: *A Hárszabályon túl* című előadássorozat, Országház Delegációs terme, 2017. június 13.

Tudományos-, kutatás-fejlesztési-, illetve szakmai közéleti tevékenység:

- 2016 óta KRE ÁJK Doktori Iskola titkára
- 2016 óta MTA Köztestület tagja
- 1 hallgató felkészítése TDK-ra, OTDK-ra
- 2016. április 14. látogatás az egyetem hallgatóival a Pesti Központi Kerületi Bíróságon szabálysértési tárgyalások megtekintése céljából

Az oktató szervezeti tagságainak felsorolása

- Kari Tanács
- Tanulmányi Bizottság
- Kreditátviteli Bizottság
- Évfolyamfelelős

2. Rixer Ádám publikációs tevékenysége

Magyar nyelven megjelent publikációk

- Rixer Ádám: A házasság lényege. Rixer Ádám recenziója: What is Marriage? Man and Woman: A Defense. Sherif Girgis, Ryan T. Anderson, Robert P. George. New York: Encounter Books, 2012. PRINCIPIUM : KERESZTÉNY KÖZÉLETI FOLYÓIRAT 1:(1) pp. 79-86. (2016)
- Rixer Ádám: A romák és a központi közigazgatás kapcsolata Magyarországon. In: Fazekas Marianna (szerk.): Gazdaság és közigazgatás: Tanulmányok Ficzer Lajos tiszteletére. 242 p. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 2015. pp. 173-184. (Bibliotheca Iuridica. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar tudományos kiadványai. Libri Amicorum; 44.) (ISBN:9789633122372)
- Rixer Ádám: Jogszabálytan - jogértelmezés: Szakanyag az NKE blended learning jelenléti konzultációhoz. pp. 1-11. Magyarország, Tansegédlet köztisztviselők jelenléti épzéséhez, Szervező NKE - KRE (2015)
- Rixer Ádám: Közigazgatás és szépirodalom. PRO PUBLICO BONO: MAGYAR KÖZIGAZGATÁS; A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA 3:(3) pp. 49-72. (2015)
- Rixer Ádám: A Lőrincz Lajos Közjogi Kutatóműhely. In: Dr Grad, Gyenge Anikó, Nagy Péter (szerk.): Tehetséggondozás a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán. 69 p. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2015. pp. 29-34.
- Rixer Ádám: A romák és a központi közigazgatás kapcsolata Magyarországon.: Elnagyolt kísérlet a kapcsolat rendszerező bemutatására. JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY 71(2) pp. 95-104. (2016)

Idegen nyelven megjelent publikációk

- Ádám Rixer (szerk.): Migrants and Refugees in Hungary: A Legal Perspective. Budapest: Károli Gáspár University of the Hungarian Reformed Church, 2016. 161 p.
- Ádám Rixer: Editor's Preface. In: Ádám Rixer (szerk.): Migrants and Refugees in Hungary: A Legal Perspective. 161 p. Budapest: Károli Gáspár University of the Hungarian Reformed Church, 2016. pp. 7-8.
- Ádám Rixer: The Refugee Issue in Sciences and Arts in Contemporary Hungary. In: Ádám Rixer (szerk.): Migrants and Refugees in Hungary: A Legal Perspective. 161 p. Budapest: Károli Gáspár University of the Hungarian Reformed Church, 2016. pp. 11-36.

- **Ádám Rixer: Guidelines for Reviewing Manuscripts for the Public Governance, Administration and Finances Law Review.** 5 p. Új folyóirat (Public Governance, Administration and Finances Law Review) bírálati folyamatának leírása és bírálati elvei a lektorok számára, Wolters Kluwer Ltd. (2015)
- **Ádám Rixer: Post-Soviet Features of Hungarian Administrative Sciences.** In: István Tarrósy (szerk.): *How Borderless is EUrope?: Multi-disciplinary approach to European Studies.* 396 p., Pécs: University of Pécs Department of Political Studies, 2015. pp. 363-379. (ISBN:978-615-5457-49-4) Edited, reviewed volume of the Jean Monnet Centre of Excellence of the University of Pécs.
- **Ádám Rixer: General and Legal Meaning of Civil Society in Hungary from the Beginning till 1989.** JOURNAL ON EUROPEAN HISTORY OF LAW 6:(2) pp. 38-47. (2015)
- **Ádám Rixer: The Refugee Issue in Sciences and Arts in Contemporary Hungary.** International Journal of Research in Social Sciences 6:(6) pp. 11-25. (2016)
- **Ádám Rixer: Post-Soviet Features of Hungarian Administrative Sciences.** INTERNATIONAL PUBLIC ADMINISTRATION REVIEW 14:(2-3) pp. 169-198. (2016)

Az oktató szerkesztőbizottsági tagságainak felsorolása

- Glossa Iuridica, főszerkesztő
- Public Governance, Administration and Finances Law Review, Bírálóbizottság elnöke

3. Szabó Annamária Eszter publikációs tevékenysége

Magyar nyelven megjelent publikációk

- Szabó Annamária Eszter: Felsőbírósági Jogesetek. In: Új Magyar Közigazgatás 2015. március
- Szabó Annamária Eszter: Felsőbírósági Jogesetek. In.: Új Magyar Közigazgatás 2015. június
- Szabó Annamária Eszter: Felsőbírósági Jogesetek. In.: Új Magyar Közigazgatás 2015. szeptember
- Szabó Annamária Eszter: Felsőbírósági Jogesetek. In.: Új Magyar Közigazgatás 2015. december
- Szabó Annamária Eszter: Felsőbírósági Jogesetek. In: Új Magyar Közigazgatás 2016. március
- Szabó Annamária Eszter: Felsőbírósági Jogesetek. In.: Új Magyar Közigazgatás 2016. június

Magyar nyelvű konferencia részvételek

- Szabó Annamária Eszter: „Romák a közigazgatásban” című konferencia. KRE ÁJK, 2015. április 16.

Az oktató szerkesztőbizottsági tagságainak felsorolása

- Új Magyar Közigazgatás, szerkesztő

TDK tevékenység bemutatása

- TDK szervezés: Idegenrendészet a gyakorlatban, 2015. november 13-án 15 óra, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Mfszt. 2. Előadó: Dr. Timár Emil r. ezredes, rendőrségi tanácsos, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság általános igazgatóhelyettese

- Bírósági tárgyalások megtekintése a hallgatókkal: október 20, Pesti Központi Kerületi Bíróság Szabálysértési Csoportj, 1027 Budapest, Tölgyfa utca 1-3.
- Bírósági tárgyalások megtekintése a hallgatókkal: MÁRCIUS 20, Pesti Központi Kerületi Bíróság Szabálysértési Csoportj, 1027 Budapest, Tölgyfa utca 1-3.

Tanszéki kutatási projekt

- Ádám Rixer (Ed.): Migrants and Refugees in Hungary: A Legal Perspective. Budapest: Károli Gáspár University of the Hungarian Reformed Church, 2016. 161 p.
- Művészeti olimpia megvalósíthatósági tanulmányának jogi és igazgatási elemei c. kari kutatás

4. Cservák Csaba publikációs tevékenysége

Magyar nyelven megjelent publikációk

- Cservák Csaba : A jogi és politikai felelősség érintkezése, elhatárolása. Glossa Iuridica. 2015/1. szám
- Cservák Csaba-Szabó Zsolt: Gondolatok a független képviselők helyzetéről de lege lata és de lege ferenda. Jogelméleti Szemle. 2015/ 1. szám
- Cservák Csaba: A népszavazás és a választási bizottságok. Jogelméleti Szemle. 2015/2. szám
- Cservák Csaba: Sajátos alkotmánybíráskodási modellek, Jogelméleti szemle, 2015/3. szám
- Cservák Csaba: A jurisztokrácia aggálya és az ellentmondások feloldása, Jogelméleti szemle, 2015/4. szám
- Cservák Csaba: Az alapjogvédelem komplex intézményrendszere Magyarországon, Pro Publico Bono, 2015/4. szám (megjelenés alatt)
- Cservák Csaba: A hatalmi ágak megosztásának XXI. századi kérdései az Alaptörvényt követően, Pro Futuro, 2015/2. szám (megjelenés alatt)
- Cservák Csaba: Erdély alkotmányos státuszának fejlődése, Jogtörténeti szemle (megjelenés alatt)
- Cservák Csaba: Az összehasonlító alkotmányjog alapkérdései, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: A hatalommegosztás elmélete és gyakorlati megvalósulása, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: Az államforma és kormányforma fogalmi elhatárolása, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: Parlament és Kormány a kormányzati rendszerben, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: Kétkamarás parlamentek egykor és ma, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: Köztársasági elnök a hatalommegosztás rendszerében, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: A történetileg legelőször kialakult választási rendszer: A többségi (egyéni) modell, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: Arányos (listás) választási rendszerek, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.

- Cservák Csaba: A vegyes rendszer és a küszöb, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: Atipikus választási rendszerek, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: A népszavazás intézménye nemzetközi összehasonlításban, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: Az ombudsman jogintézménye, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: Az alkotmánybíráskodás modelljei, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: Az alkotmányjogi panasz, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba- Farkas György: Nemzetiségek jogállása az összehasonlító alkotmányjogban, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba- Rimaszécsi János: Igazságszolgáltatás az összehasonlító alkotmányjogban, In. (szerk.): Cservák Csaba: Összehasonlító alkotmányjogi tanulmányok. Budapest: Patrocinium Kiadó, 2015.
- Cservák Csaba: A végrehajtó hatalom és a parlament választása, Licium-Art, 2016. Debrecen, monográfia
- Cservák Csaba: Kétkamarás parlamentek egykor és ma, In. (szerk) Simon János: 25 éve szabadon Közép-Európában,
- Cservák Csaba: Kormányformák és jurisztokrácia, Jogelméleti szemle, 2016/2. szám

Magyar nyelvű konferencia részvételek

- 2015. október 30. Molnár Tamás társadalomelmélete, NKE MTKK
- 2015. november 25. Az alapjogvédelem szervei, Országház, További előadók többek között: Juhász Imre, Kukorelli István, Kalas Tibor
- 2015. dec. 1. Hatalommegosztás és média, KRE-BTK , További előadók többek között: Osztovits András, Dojcsák Dalma
- Az alapvető jogok intézményrendszere, Ludovika, 2016. május 13.
- Tavaszi Szél Konferencia, Óbudai Egyetemen, 2016. április 15. és 16.

Idegen nyelven megjelent publikációk

- Cservák Csaba: Models of constitutional courts, Acta Sapientiae 2015. december
- Cservák Csaba: The Constitutional Court after the regime change, Central European Political Science Review (megjelenés alatt)
- Cservák Csaba: Bicameral parliaments, Central European Political Science Review
- Cservák Csaba: Development span of the Hungarian governmental forms (in an international comparison), Journal on Euroepan History of Law
- The Complex System of Governance, In.: A végrehajtó hatalom és a parlament választása, Licium-Art, 2016. Debrecen
- Von dem Volkswillen bis zur Staatsentscheidung, A végrehajtó hatalom és a parlament választása, Licium-Art, 2016. Debrecen

Idegen nyelvű konferencia részvételek

- 2015. november 14. Az Alkotmánybíróság státuszának alakulása a rendszerváltozást követően, „Huszonöt éve szabadon”, RETÖRKI, Parlament Kossuth Klub (magyar-angol)
- Wiener Kreis, Constitutional courts (Verfassungsgerichte) 2016. április 25. Bécs

Az oktató szervezeti tagságainak felsorolása

- Független Jogász Fórum (elnök)
- Független Rendészeti Panasztestület (tag)
- Jogi Szakvizsga Bizottság (cenzor)

Az oktató szerkesztőbizottsági tagságainak felsorolása

- Rendészet és emberi jogok
- Glossa Iuridica

A tanszék nemzetközi kapcsolatai

- Urbinoi Egyetem (összekötő: Gianluca Messini)
- Grazi Egyetem (összekötő: Arató Balázs, Szabó Zsolt)
- Német Ügyvédi Kamara (összekötő: Arató Balázs)
- Melbourni Egyetem (összekötő: Bakonyi Péter)

A tanszék által szervezett konferenciák

- Rimaszécsi Jánossal szerveztük a hatalommegosztás témája köré épülő konferenciát Résztt vettem a Parlamentben a Független Rendészeti Panasztestület konferenciájának szervezésében.
- Résztt vettünk az „emberi jogi fundamentalizmus” témájára épülő konferencia szervezésében a Ludovikán, 2016. május 13-án

TDK tevékenység bemutatása

Mivel az OTDK következő éve 2017 lesz, az elmúlt időszak a hosszú távú építkezés jegyében zajlott. Megpróbáltam kiselőadások tartásával aktívabbá tenni a hallgatókat. A TDK tevékenysége az „Alkotmányjog a gyakorlatban” elnevezésű speciális kollégium köré épült. Ez az évfolyam érezhetően erősebb volt a korábbiaknál. Örömteli tapasztalat, hogy az egyéb képzésekről átjött hallgatók közül többen kifejezetten érdeklődőek és motiválhatóak az alkotmányjog irányába. Van közülük olyan tehetség is, akivel már most a következő évi OTDK-ra készülünk. Egy rendkívüli képességű diákunk, Kulifay Bálint az elmúlt időszakban igen nagy aktivitást tanúsított. A leendő doktoranduszi kutatások irányába sikerül terelni valószínűleg Martos Dánielt, aki az egyetlen „summa cum laude”- minősítéssel diplomázott hallgatónk az elmúlt félévben. Ilyen kis létszámú közösség esetében az oktató egyénre szabott pedagógiai módszert választhat: valakinél a szigorú ösztönözés, valakinél pedig a gátlásokat felszabadító biztatás a célravezető. A legaktívabban részt vettünk az ELTE-n a JÖSZ által szervezett szólásszabadságról szóló konferencián, ahol Kukorelli Istvánnal és Takács Alberttel adtunk elő. A tehetségek Kukorelli István segítségével ellátogattak az Alkotmánybíróságra is. A doktoranduszok is segítették a TDK-tagok fejlődését. Két demonstrátorunk, Lénárt Ivett és Derdák Dorottya opponensként vett részt az OTDK-n, tisztességesen helytálltak. A következő OTDK-n dolgozattal szeretném indíttatni őket. Ph.D-kutatóimnak – generációs közelségük miatt is – egyre nagyobb szerepet szándékozom adni tehetségeink, így demonstrátoraink továbbképzésében.

Kedvelt kutatási területünk, melyre a közeljövőben fókuszálni fogunk, az alkotmányos büntetőjog. Ebben a már említett Derdák Dorottya és a büntetőjogi tanszék PhD-kutatója, Nemes Zsófia kezdett elmélyedni. Szoros együttműködésben vagyunk a Büntetőjogi Tanszékkel.

Felmerülhet a továbbiakban, hogy a disputa elnevezésű csoportos versenyvitát rendezzünk a TDK-keretében, mely a logikai gondolkodás mellett a retorikai képességeket is fejleszti.

Korábban több kollégával együtt szomorúan állapítottuk meg, hogy rendkívül nehéz a tananyag elsajátításán felüli munkára sarkallni a hallgatókat. Ezért örömteli, milyen lelkesen összegyűlt a csapat és a nevezési anyag a Mint-a-parlament című versenyre. A korábbi évek sikeres szereplése után a verseny szervezői a vetésforgó-elv alapján sajnos megint új csapatoknak adták meg az indulás esélyét, de hallgatóink öntevékeny szerveződése reményt nyújt a későbbiekre.

(ld. még az összefüggő következő pontot)

A TDK tevékenysége részben a Szakkollégium alkotmányjogi szekciója köré csoportosult.

Kiemelendő két „rangidős” demonstrátorunk, Lénárt Ivett és Derdák Dorottya, aktivitása. Másik két demonstrátorunk, Staudt Csaba és Margita Máté is stabilan jó teljesítményt nyújtott az egyetemen. Egy rendkívüli képességű diákunk, Kulifay Bálint rendkívül jelentős fejlődést produkált. Legérdeklődőbb hallgatóink látogatást tehettek az Alkotmánybíróságon,

Csapatunk remekül szerepelt a Mint-a-parlament című versenyen. öröm volt végre igazi önkéntes hallgatói aktivitással és érdeklődéssel találkozni!

A hallgatók későbbi tervei és potenciális esélyei függvényében folyamatosan próbálok személyes jellegű továbbképzési, mentorálási segítséget biztosítani. Nagyszerű lehetőség lenne, ha például bírósági pályázatokra készítenénk fel végzős hallgatókat, akik így a későbbiekben aktívan közreműködhetnének nagy tervünkben, a bírósági szakjogász-képzés szervezésében. Doktoranduszainkkal újabb szakjogász-képzések tervezésén is dolgozunk.

Legfontosabb témánk a hatalommegosztás kérdése volt, hiszen ez a téma – kritikai szemlélettel – magában foglalja szinte az egész államszervezeti alkotmányjogot.

Az államhatalmi ágak megosztásának kérdése az alkotmányjog és a jogelmélet egyik legtöbbet kutatott területe. Mindazonáltal az Alaptörvény hatályba lépésével a közjogi berendezkedés olyan új alapokra helyeződött, amely alapok egyértelműen indokoltá teszik a téma kutatásának újbóli felszínre kerülését.

Rendszeres kutatásaink vezérfonala a következő. Kísérletet teszünk a „három hatalmi ág – 1-1 funkció” frázist árnyaló szempontok bemutatására. Azt vizsgáljuk, hogy a hatalommegosztás milyen hatalmi ágak között, illetőleg mely egyéb tényezők között és főképpen hogyan létesülhet. Azok egyensúlyával? Azok merev elválasztásával? Vagy akár az egyes hatalmi ágakon belül is? Hovatovább egyes szervek bizonyos egységei tekintetében is? E fogalmak elméleti elemzése során mindig kitérünk konkrét gyakorlati, különösen magyar példákra. A gondolati ív lényege, hogy az egyes fogalmi alapokat követően számbavételezzük a klasszikus triáson felüli esetleges hatalmi ágakat, majd összegezzük az Alaptörvény szerinti hazai rendszert. Végül (úgymond indirekt bizonyítással) a hatalommegosztás ellentéte, a hatalomkoncentráció rövid elemzésével zárjuk a tanulmányt.

Az alkotmányosság részét képező hatalommegosztás eszméje a közbeszédben szorosan összefügg a demokráciával, noha rendkívül érdekes, miszerint egyes értelmezések szerint a kettő között ellentmondás feszül. Vagyis az alkotmányosság és hatalommegosztás egyes intézményei antidemokratikusak. Ezen fogalmi ellentmondások azonban koherens értelmezéssel feloldhatóak. Az előbbi fogalmakat („önmeghatározó normákat”) egymásra és az emberi méltóság alapértékére tekintettel kell interpretálni. Célszerű e kérdéskör átgondolása a XXI. század kihívásainak tükrében. Célunk a klasszikus, már-már elkoptatottnak tűnő elmélet megközelítéséhez új aspektusokat nyújtani.

A hatalom megosztása a történelemben rendszerint együtt járt a hatalom sajátos formáinak (funkcióinak, ágainak) elválasztásával. Éppen ezért e tanulmányban elsősorban a

hatalommegosztásról jogi értelemben fogunk értekezni, mindazonáltal ez szükségszerűen érintkezik a hatalommegosztás funkcionális megosztásának kérdésével. (A politológiai értelemben vett hatalommegosztásról pedig ott teszünk említést, ahol alapjaiban más megvilágításba helyezi az előbbi kettőt, így elsősorban a parlament és kormány viszonyrendszerére utalhatunk.) A monofunkcionális (egyetlen funkció mentén történő) hatalommegosztás viszonylag ritka volt, kevés példa akadt rá, hogy a hatalom azonos szegmensén szimmetrikusan osztoztak volna bizonyos szervek.

A hatalommegosztás eszmekörén belül a hatalmi ágak szétválasztása helyett talán célszerűbb a hatalmi funkciók szétválasztásának fogalmát használni, több szempontból is. Egyrészt azért, mert az e jelszót lobogójukra író törekvők gyakorlatilag az igazságszolgáltatás, törvényhozás, végrehajtás funkciójának különböző szervek közötti megosztását irányozták elő, a három tényezőnek egy gyűjtőmagban való központosulásával szemben indítottak harcot, tehát nem a különböző hatalmi ágak kapcsolatának megszüntetését tűzték ki célul.

Tehetséggondozási tevékenység bemutatása

Továbbra is fennálló probléma, hogy rendkívül nehéz motiválni a hallgatókat elméleti kutatásokra, kivéve, ha azokban gyakorlati hasznot vélnek felfedezni. A magyar jogi oktatás egyik legnagyobb hiányossága, hogy nem készít fel a jogász hivatásokra, vagyis arra, hogy meghatározott érdeklődési körrel milyen munkahelyre érdemes jelentkezni, illetve bizonyos állások esetében milyen ismeretanyag jelenthet számottevő előnyt. Fontos pedagógiai kihívás, hogy a hallgatók érdeklődési körét, valamint erősségeit/gyengéit megismerve mi magunk is tereljük őket (persze csak az ő beleegyezésükkel) egy számukra talán ideális terület felé. Az alkotmányjogban az egyetem elején sokan egy szerethető, de kevésbé hasznosítható tantárgyat látnak. Megközelítésem lényege, hogy az alkotmányjog az egész jogrendszer alapja, így a tág értelemben felfogott alkotmányjog számos büntetőjogi és magánjogi elemet is magában foglal. A túlzottan izolált szemlélet helyett kifejezetten fontos, hogy a kiegészítő jellegű (ön)képzésre is sarkalljuk az egyébként közjogi érdeklődésű hallgatókat is.

Az Alaptörvény és a vonatkozó sarkalatos törvények teljes reformja jelentős többletterhet, ugyanakkor komoly kihívást is jelentett. Ezek mentén ugyanis az egész alkotmányos hatalomgyakorlás rendszerét újra górcső alá kell venni. Ez a hallgatóktól politológiai, államelméleti, szociológiai ismeretek elsajátítását is követeli.

A 2010-et követő politikai konstelláció (t.i. a kétharmados kormánytöbbség) olyan új megvilágításba is helyezheti a korábbi összefüggéseket, mely szükségszerűen maga után vonhatja a régi konklúziók átgondolását. Mindazonáltal az alkotmányjog tudományos következtetései „tértől és időtől” függetlenek, tehát ebben az értelemben viszont a konkrét politikai helyzet nem írhatja felül a régen helytállónak tartott megállapításokat. (Vagyis a régen mindenek garanciájának tekintett kétharmados követelmény teljesülését a konkrét pártviszonyok miatt nem intézhetjük el egy kézlegyintéssel.)

A választási és kormányzati rendszerek együttes elemzésének fontossága erősen kidomborodott az elmúlt évek eseményeiből.

Egyes megközelítések szerint a választási rendszernek köszönhetően a jelentősen győzedelmeskedő (50% feletti listás eredményt elérő!) pártszövetség még jelentősebb súlyt kapott a parlamentben programja megvalósításához, és így a nép által legitimálva hajthatta végre igen hatékonyan céljait. Más aspektusból nézve a választási rendszernek betudhatóan a nyertes jóval jelentősebb mandátumrészesedést szerzett társadalmi támogatottságánál, és így aggályosnak tekinthetjük az egész jogrendszer és lényegében az összes hatalmi ág átalakítását. (Bár konkrét jogi relevanciája nincs, de magam rendkívül nagy jelentőséget tulajdonítok annak, hogy 2010-ben a Fidesz-KDNP listán abszolút többséget szerzett és ezzel nyerte el a parlamenti helyek kétharmadát. Az Alaptörvény saját értelmezési háttérének deklarálta a Történeti Alkotmányunk vívmányait, a régi magyar jog vezérelve pedig – a klasszikus parlamentarizmus értelmében – a feles többség volt. Így

tehát a kormánytöbbség az áttételesen helyrehozott jogfolytonosság alapján legitimálta a még szigorúbb – kétharmados – követelményrendszert.)

Az elmúlt ciklus mindenesetre megerősíti azon korábbi kutatásomat, miszerint a kormány/ellenzék bináris kódjának dominanciája és a túlzottan pártelvű hatalomgyakorlási rendszer miatt fokozottan felmerül a létjoga a nem pusztán szimbolikus államfői státusznak, a kétkamarás parlamentnek és a széles hatáskörű Alkotmánybíróságnak. Szintén felerősödik az igazságszolgáltatás teljes függetlenítésének fontossága a végrehajtó hatalomtól. (Ez dicséretes módon hazánkban már 1997-ben megtörtént és az új Alaptörvény sem változtatott a lényegén.) Tehát a tényleg „tértől és időtől független” konklúziók legfőljebb azok részéről válnak újonnan láthatóvá, akik kizárólag az aktualitások szemüvegén keresztül tudnak szemlélődni.

Kutatásaink középpontjában emellett továbbra is az Alaptörvény által kiszélesített valódi alkotmányjogi panasz kutatása áll.

Egy jogszabálynak elképzelhető, hogy több értelmezése lehetséges, melyek mind elfogadhatóak; egyiket sem lehet tarthatatlannak minősíteni. Ez önmagában még nem jelent feltétlenül alaptörvény-ellenességet. (Noha kétségtől aggályos a jogbiztonság szempontjából, és egyéb aspektusok esetén maga után vonhatja az Alkotmánybíróság megsemmisítő döntését.)

Az is lehetséges, hogy a bíróságok egy jogszabálynak több értelmezését használják, de ezek egyike kifejezetten hibásnak számít. Ilyenkor – legvégső esetben – a Kúria remélhetőleg felülvizsgálati eljárás keretében orvosolja a jogsérelmet, amennyiben annak feltételei fennállnak, jogegységi eljárást folytat le. Ez a bizonyos „hiba” azonban nem biztos, hogy eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét, ekképp az sem biztos, hogy az Alkotmánybíróságnak lehet-e hatásköre eljárni.

Ha egy norma kizárólag olyan jelentéstartalmat hordozhat, mely nem lehet egy jogállami törvényhozó hatalom célja, úgy nagy valószínűséggel az Alkotmánybíróság megsemmisítő döntése vár rá. Az ilyen jogszabály abszurditását észlelnie kell az egyes eljáró bíróságoknak, és fontos, hogy az eljárás felfüggesztése mellett kezdeményezzék az Alkotmánybíróság döntését.

A tehetség gondozás központját a doktori képzés jelentette. Négy hallgatóm mellett jelentős energiát fordítottam a közeli jövőben beiratkozni szándékozó hallgatókra. Egyik új, jelentős kutatási csapásirányunk az alkotmányjog és EU-jog kapcsolata. Ezzel összefüggésben külföldi egyetemekkel közös doktoranduszok képzésén gondolkozunk. Rendkívüli büszkeséggel tölthet el bennünket, hogy PhD-hallgatómat, Rimaszécsi Jánost beválasztották az ország (minden tudományágat felölelő) 50 legnagyobb tehetségébe, továbbá a Kúrián kapott kutatási lehetőséget. Ugyanilyen tehetséget mutatott a nemzetiségi jogokat és emberi jogokat kutató Farkas György is, aki a Független Rendészeti panasztestület kiváló tanácsadója. Dorogi Zsolt már gyakorlati munkái során megmutatta képességeit. Mindhármukat bevontam az oktatásba, tehetség gondozásba. Új doktoranduszom, Lukácsi Dániel Csaba is egyre inkább kezdi kibontakoztatni tehetségét; különösen a hospitálásban mutatott fel jelentős teljesítményt. Régi kollégám és tanítványom, Magyar Attila István már a disszertáció végleges, nyilvános védeése előtt áll.

A hallgatók későbbi tervei és potenciális esélyei függvényében folyamatosan próbálok személyes jellegű továbbképzési, mentorálási segítséget biztosítani. Nagyszerű lehetőség lenne, ha például bírósági pályázatokra készítenénk fel végzős hallgatókat, akik így a későbbiekben aktívan közreműködhetnének nagy tervünkben, a bírósági szakjogász-képzés szervezésében. Doktoranduszainkkal újabb szakjogász-képzések tervezésén is dolgozunk.

Kutatóműhely tevékenysége

A tanszék a Közigazgatási Jogi Tanszékkel együtt működteti a Lőrincz Lajos Kutatóműhelyt.

Tevékenységünk homlokterében két – egy gyakorlati és elméleti – méltatlanul agyonhallgatott kérdéskör áll.

Gyakorlati aspektusból nagy hiánya a magyar oktatásnak, hogy nem készít fel kellőképpen a jogászi szakmák ismeretére. Vagyis arra, hogy egyes szakmákhoz speciálisan milyen ismeretanyagra van szükség, illetőleg bizonyos meghatározott érdeklődési körrel milyen pályára érdemes orientálódni. Elméleti síkon rendkívül fontos az OTDK-versenyzőkkel, még inkább a leendő doktoranduszokkal megismertetni a tudomány elvárásait. (Milyen témákban célszerű publikálni, mik a módszertani-formai kritériumok stb...)

Tanszékünk ezen két úr betöltésére tesz szerény kísérletet.

Rendkívüli büszkeséggel tölthet el bennünket, hogy PhD-hallgatómat, Rimaszécsi Jánost beválasztották az ország (minden tudományágat felölelő) 50 legnagyobb tehetségébe, továbbá a Kúrián kapott kutatási lehetőséget. Ugyanilyen tehetséget mutatott a nemzetiségi jogokat és emberi jogokat kutató Farkas György is, aki a Független Rendészeti Panasztestület kiváló tanácsadója. Dorogi Zsolt már gyakorlati munkái során megmutatta képességeit. Mindhármukat bevontam az oktatásba, tehetséggondozásba. Új doktoranduszom, Lukácsi Dániel Csaba is egyre inkább kezdi kibontakoztatni tehetségét; különösen a hospitálásban mutatott fel jelentős teljesítményt.

A Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) a 2016. évi Tavaszi Szél Konferenciát az Óbudai Egyetemen, tanszékünkkel közösen rendezte meg április 15. és 16. napján. A Jogelméleti, Jogtörténeti és Alkotmányjogi Szekció elnöki feladatainak ellátására karunk doktorandusz hallgatója, Rimaszécsi János, a DOSZ Jogtudományi Osztályának alelnöke kért fel. A szekcióban mindösszesen 15 előadás hangzott el, az előadók az ország valamennyi egyetemének jogi karáról képviselték magukat. A színvonalas előadások a DOSZ szerkesztésében kiadásra kerülő „Tavaszi Szél 2016 Konferenciakötet” című kiadványban kerülnek publikálásra. A szekció előadói díjasa Cseporán Zsolt lett, a Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Karának hallgatója „Az alapjogsértés elmélete” című előadásával. A Tavaszi Szél Konferencia ismételten bebizonyította, hogy a fiatal kutatói nemzedékben rejlő humán-erőforrásokat a felsőoktatási intézményeknek megfelelően ki kell aknáznia a jövőben, és további szükség mutatkozik olyan interdiszciplináris tudományos konferenciák szervezésére, amelyek keretében a fiatal Phd hallgatók a kutatási eredményeiket egymást is inspiráló módon oszthatják meg az érdeklődő hallgatósággal.

Örömteli, hogy folyamatos kapcsolatot tartunk már diplomázott, doktoranduszi terveket szövögető korábbi hallgatóinkkal.

Fontos pedagógiai kihívás, hogy a hallgatók érdeklődési körét, valamint erősségeit/gyengéit megismerve mi magunk is tereljük őket (persze csak az ő beleegyezésükkel) egy számukra talán ideális terület felé. Az alkotmányjogban az egyetem elején sokan egy szerethető, de kevésbé hasznosítható tantárgyat látnak. Megközelítésem lényege, hogy az alkotmányjog az egész jogrendszer alapja, így a tág értelemben felfogott alkotmányjog számos büntetőjogi és magánjogi elemet is magában foglal. A túlzottan izolált szemlélet helyett kifejezetten fontos, hogy a kiegészítő jellegű (ön)képzésre is sarkalljuk az egyébként közjogi érdeklődésű hallgatókat is.

A tanszék kutatásai során a tehetséges hallgatókat, demonstrátorokat, (leendő) doktoranduszokat leginkább az új alkotmányjogi panasz témájába vontuk be. Az alkotmányjogi panasz új szabályai lehetőséget adnak nem csupán a jogszabály, hanem a bírói döntés által okozott – elvileg bármilyen okból bekövetkezett – alapjogsértés orvoslására is. A túlzottan lakonikus szabályozás igen nagy mozgásteret ad az Alkotmánybíróságnak. Ha tágan értelmezi hatáskörét, egyfajta „szuperbíróvá” válhat. Ha szűkítően, akkor viszont nagyon kevés ügyet fog befogadni.

Ama tekintetben kell disztingválni, hogy közvetlen vagy közvetett alapjogsértésről beszélünk. Utóbbi esetről akkor lehet szó, ha egy alapjogot biztosítani hivatott tételes jogszabályt szegnek meg. Voltaképp szinte minden jogszabály visszavezethető valamely alapvető jogra. Így ebben a kontextusban minden jogsértés alapjogsértés is lenne. Nyilván elhatárolnunk ildomos tehát a közvetlen alapjogsértéseket. A közvetett sérelmek védelmére ugyanis az egész igazságszolgáltatási struktúra, az egész jogrendszer hivatott. Az Alkotmánybíróság Ügyrendje bevezette – a Kúriával való párhuzamos eljárás problematikájának orvoslására – az eljárás szünetelésének intézményét. (Tegyük hozzá, hogy ennek a „valódi” alkotmányjogi panasz folytán nőtt meg a jelentősége, mert itt quasi jogértelmezés konkurál jogértelmezéssel.)

Nem túlzás azt állítani, hogy ha lenne jogi Nobel-díj, megérdemelné az, aki egészen szabatosan el tudja határolni az alapjogsértéstől a „puszta” jogsértéseket.

Az eddig kikristályosodott gyakorlat az utóbbi valószínűségét növelte, bár a testület az első 1-2 év óvatosságát követően aktívabb alapjogvédő szerepet kezdett játszani. Az első megítélt ügy kapcsán rögtön megerősítést nyert az újfajta alkotmányjogi panasz létjoga. A gyülekezés alapjogával közterületen lehet élni. A korábbi években többször előfordult, hogy a közterületi minősítés alóli kivonással akadályoztak meg tüntetéseket. A testület szerint a bíróságnak érdemben vizsgálnia kell a közterület lefoglalásáról szóló dokumentumokat is, és esetlegesen felülvizsgálnia a visszaélészerű aktust. A korábbi rendszerben sem a normakontroll, sem a bírósági jogorvoslati út nem oldotta volna meg az ilyen jellegű problémákat.

A tanszék a Közigazgatási Jogi Tanszékkel együtt működteti a Lőrincz Lajos Kutatóműhelyt. Kapacitásaink bővülése esetén szóba került „alkotmányos büntetőjogi” kutatóműhely megalakítása.